

Nr B 219

Av herr **Antonsson m. fl.**, om viss sänkning av rösträttsåldern, m. m.

Tidpunkten för erhållande av allmän rösträtt bör i princip sammanfalla med myndighetsålderns inträde. Medborgarnas rätt att genom deltagande i allmänna val påverka samhällsangelägenheternas handhavande kommer därigenom att till tidpunkt sammanfalla med rätten att i full utsträckning handhava ansvaret för sina personliga angelägenheter och sin egendom.

Denna tankegång synes också ha varit den bärande principen när riksdagen år 1941 efter motioner i ärendet beslutade om sänkning av rösträttsåldern från 23 till uppnådda 21 år.

I riksdagsordningen § 16 och i tillämpliga vallagar har gällande bestämmelse angående valrätt följande formulering »Valrätt tillkommer envar svensk medborgare som under nästföregående kalenderår uppnått 21 års ålder».

Detta stadgande innebär emellertid enligt vår mening ett mindre gott förverkligande av principen att myndighet och rösträtt skall inträda samtidigt. Bestämmelsen medför att den ena av de vid varje val nytillkomna två årskullarna förstagångsväljare är tjugotvå år och den andra tjugotre år, då rösträtt första gången kan utövas vid ordinarie val.

En betydligt bättre samstämmighet mellan rösträtts- och myndighetsålderns inträde skulle erhållas, därest rösträttsåldern sänktes ett år. Detta skulle innebära att lagarna angående valrätt ändrades därhän, att rösträtt inträder det *kalenderår* vederbörande uppnår tjuogoett års ålder. I sitt utlåtande till motionerna vid 1941 års riksdag ställde sig konstitutionsutskottet positivt till förslaget om rösträtt vid tjuogoett års ålder. Vallagarnas stadgande att rösträtt inträder för den som »under nästföregående kalenderår uppnått 21 års ålder», d. v. s. i realiteten 22 år, har förmodligen tillkommit därför att lagstiftaren ansett att alla skulle ha uppnått myndighetsåldern vid valrättens inträde. Därest valrätt inträder vid val som förrättas under det *kalenderår* vederbörande uppnår tjuogoett år, innebär detta, vid nuvarande ordning med ordinarie val tredje söndagen i september månad, att de i en årsklass som uppnår tjuogoett års ålder under årets tre sista månader ej fyllt tjuogoett år vid tidpunkten för valet.

Därest man emellertid fasthåller vid principen, att valrätt och myndighets uppnående så nära som möjligt bör sammanfalla beträffande tidpunkten, innebär det förhållande som senast berörts avgjort mindre praktiska och principiella nackdelar, jämfört med vad nu gällande ordning medför.

Andras valrätten att inträda vid början av det kalenderår vederbörande uppnår tjuogoett år, innebär det att mer än 5/6 av förstagångsväljarna uppnått myndig ålder vid tidpunkten för valet. Nu gällande stadgande medför att 1/3 av förstagångsväljarna uppnått myndig ålder redan vid närmaste föregående ordinarie valtillfällen och att största delen av den ena av de två vid varje val nytillträdande årsklasserna uppnått tjugotvå och den andra tjugotre års ålder innan rösträtten för första gången kan utövas.

Utöver det anförda vill vi såsom en betydelsefull allmän motivering för en sänkt rösträttsålder framhålla, att ungdomen i allt högre grad numera får påtaga sig ansvar och ikläda sig förpliktelser, som väl motsvarar vad som åvilar landets till mera mogen ålder komna medborgare.

Enbart under de 16 år som gått sedan riksdagen senast beslutade om en sänkning av rösträttsåldern har ungdomens möjligheter till allmän orientering och kunskap om samhällsfrågorna väsentligen ökat. Folkrörelserna och de politiska ungdomsrörelserna har byggt ut och konsoliderat såväl sin allmänt ungdomsfostrande verksamhet som sitt upplysningsarbete i samhällsfrågor. Detta har kunnat ske med aktivt stöd även från samhällets sida. Medborgarna har dessutom numera väsentligt större och lättillgängligare möjlighet till allsidig information vid valtillfällena genom radio och television. Samtidigt har större utrymme beretts samhällsundervisning och medborgerlig orientering i undervisningen i skolor av skilda slag.

Det moderna samhället kräver även i ökad utsträckning personliga ställningstaganden redan i unga år. På det praktiska området är denna tendens markant i fråga om yrkesval och utbildning. Men det gäller även i fråga om personliga ståndpunktstaganden till de olika kulturyttringar och impulser av skilda slag på vilka nutiden är så rik. Slutligen är samma tendens gällande även i fråga om de plikter, samhället kräver av den enskilde. Här skall endast hänvisas till att samhället numera kräver värnplikt av den enskilde vid yngre år jämfört med förhållandet för något decennium sedan.

Såsom ytterligare skäl för sänkt rösträttsålder må dessutom anföras, att de äldre åldersklasserna blir allt större till sin numerär, medan befolkningen i de yngre årsklasserna minskar i antal. Genom sänkt rösträttsålder vinnes härigenom en bättre balans i fråga om samhällsinflytande mellan äldre och yngre medborgare.

En fråga nära sammanhängande med rösträtten är valbarheten. I fråga om val till riksdagen, landstingen, kommunalfullmäktige etc. stadgar nu gällande ordning att vederbörande skall ha uppnått tjugotre års ålder för valbehörighet. Detta medför att den som uppnår tjugotre års ålder under valåret men efter valdagen ej är valbar. Detta synes vara en formellt och principiellt mindre god ordning i all synnerhet som ju mandatet i samtliga fall träder i kraft på nyåret efter valet.

Det synes vara påkallat med en ändring härutinnan i så måtto att valbarhet inträder under det kalenderår vederbörande uppnår tjugotre års ålder.

Med stöd av det ovan anförda får vi hemställa,

att riksdagen måtte

dels såsom vilande grundlagsändring besluta sådan förändring av gällande bestämmelser, att rösträtt vid val till riksdagens andra kammare inträder under det kalenderår, då vederbörande uppnår 21 år, och att valbarhet till riksdagens första och andra kammare inträder under det kalenderår, vederbörande uppnår 23 år,

dels besluta om sådan ändring av kommunallagarna, att motsvarande förändring inträder beträffande rösträtt och valbarhet vid kommunala val.

Stockholm den 3 juli 1958

Johannes Antonsson

i Dahla

Jan-Ivan Nilsson

i Tvärålund

Thorbjörn Fälldin